

תאריך עדכון: 20.3.2020

המחלקה לקרימינולוגיה

התמכרויות: היבטים עיוניים וקליניים 73-831-01

שם המרצה: ד"ר רויטל נאור-זיו

סוג הקורס: סמינריון
שנת לימודים: תשפ"א סמסטר: ב' היקף שעות: 1 ש"ס

א. מטרות הסמינריון:

- הסמינריון נועד להכיר לסטודנטים סוגיות שונות בהתמכרויות: הגדרת מאפייני ההתמכרות והמתמכרים, דיון במושג של התמכרויות לחומרים פסיכואקטיביים ולהתמכרויות התנהגותיות: הימורים, אינטרנט, מין, הפרעות אכילה וכדומה, העמקה בנושאים תיאורטיים ואטיולוגיים של התמכרויות שונות: היבטים פסיכולוגיים, סוציאליים וניורו-ביולוגיים, וכן שימת דגש על נושאים טיפוליים ושיטות טיפול שונות, כפי שהם באים לידי ביטוי במסגרות השונות.
- עיון במודלים עיקריים לטיפול בהתמכרויות: תוך התייחסות מבחינה בין גישת הריפוי לבין גישת ההחלמה.

ב. תוכן הקורס:

מהלך השיעורים:

במהלך השיעורים נתייחס להגדרת ההתמכרות, הבחנתה מהתנהגויות קרובות אך שונות ונתייחס לתסמיניה השונים. הקורס יעסוק בסוגיות הקשורות לטיפול בהתמכרות ויצגו הנחות יסוד של דרכי התערבות שונות, תוך הדגשת ההבדל בין גישות רפואיות לבין גישות פסיכולוגיות ואקסיסטנציאליסטיות המתייחסות להחלמה. הסמינריון יועבר באמצעות הרצאות ובאמצעות ניתוח מקרים באופן חווייתי ובאמצעות רפארטים שיציגו הסטודנטים.

תכנית הוראה מפורטת לכל השיעורים:

שיעור	נושא
1-2	מבוא להתמכרויות: הגדרת מאפיינים וסיווג התמכרויות
3-5	אבחון התמכרויות, היבטים תיאורטיים ואטיולוגיים להתמכרות
6	מאפיינים אישיותיים, משפחתיים וחברתיים של המתמכר
7-8	המנגנון הניורוביולוגי להתמכרות
9-10	גישות פסיכולוגיות לטיפול בהתמכרויות: טיפול לפי גישת העצמי, טיפול קוגניטיבי-התנהגותי, טיפול לפי הגישה המוטיבציונית, תחלואה כפולה
11	קהילות טיפוליות, טיפול קבוצתי
12	ההתמכרות כמחלה, תוכנית 12 הצעדים בפרקטיקה מקצועית וקבוצות לעזרה עצמית
13	מודלים של הפחתת נזק, מודל ההחלמה, טיפול רב מערכתי

ג. חובות הקורס:

דרישות קדם: אין

חובות / דרישות / מטלות:

- נוכחות מלאה בשיעורים וקריאת ספרות
- עבודה מסכמת

מרכיבי הציון הסופי: הציון של העבודה המסכמת.

ד. ביבליוגרפיה:

גבריאלי פריד, ב. וטייכמן, מ. (2008). זהות האני בקרב מתבגרים ילדי אלכוהוליסטים, *חברה ורווחה*, כ"ח, 311-328
כתב עת באולם 4 וגם אלקטרוני (114070)

דנון, פ. ושינפלד, נ. (2011). *כולנו מכורים*. תל-אביב: הוצאת רמות.

362.29 דנו.כל תשע"ב (1233016)

דר, ר., פרנק, ח. ולונטל, א. (2002). התמכרות לסמים: מונח שעבר זמנו. בתוך: מ. חובב, (עורך), **טיפול ושיקום של נפגעי סמים בישראל** (ע"מ 279-292). ת"א: צ'ריקובר.
E362.2938 טפו.וש תשס"ב (525076)

זקס, א. ופלד, ע. (2005). גיבורות עצובות: תפיסתן העצמית של נשים החיות עם בן זוג המכור לאלכוהול. **חברה ורווחה, כ"ה, 24-223**.
כתב עת באולם 4 וגם אלקטרוני (114070)

סומברס, ל.ד. (2005). **מבוא להתנהגויות מתמכרות**. קריית ביאליק: הוצאת אח.

מיכאל, א' (2007). **התמכרות והחלמה: סוגיות נבחרות בטיפול במתמכרים**. קריית ביאליק: אח.
שמור לפי מי.כהת (1138033)

מיכאלי, נ. (עורך). (2007). **סוגיות בטיפול בנושא ההתמכרויות**, רמת גן: עמותת "אפשר", משרד הרווחה והשירותים החברתיים והרשות הלאומית למלחמה בסמים ואלכוהול.
E362.29 סוג.בט תשס"ז (1138003)

מילר, ו' ר' ורולניק, ס' (2009). **הגישה המוטיבציונית: הגברת מוטיבציה לשינוי**. קריית ביאליק: אח (פרקים: 1, 2, 3, 4, 6, 10).
שמור לפי מיל.גי (1175989)
וגם תדפיס לפרק 6 (1218704)

סלע, א' (2002). קהילות טיפוליות בישראל: הלכה ומעשה. בתוך מ' חובב (עורך), **טיפול ושיקום של נפגעי סמים בישראל** (עמ' 185-216). תל אביב: צ'ריקובר.
E362.2938 טפו.וש תשס"ב (525076)

פירני, ע. (2010). **טראומה, התמכרות וטראומה**. מכללת עמק יזרעאל, ישראל: הוצאת ספרים אקדמית יזרעאל.
E362.293 פיר.טר תש"ע (1186261)

פלס, ע. ואדלסון, מ. (2008). **טיפול אחזקתי במתדון**. בתוך ח' מהל, מ' חובב ומ' גולן (עורכים), **התמכרויות, אלימות ועבירות מין: טיפול לאור החוק** (עמ' 25-35). ירושלים: כרמל.
שמור לפי התמ.אל (1160896)

פרוצ'סקה, ג.א., נורקרוס, ג. ודיקלמנטה, ק.ק. (2006). **להשתנות לתמיד**. י-ם: כרמל.
158.1 פרו.לה תשס"ו (1114673)

קאופמן, א. (2004). **פסיכותרפיה של אנשים עם התמכרויות**. קריית ביאליק: הוצאת "אח".
616.86 קאו.פס תשס"ד (588056)

קמינר, י', צוויג, נ' ומהל, ח' (2002). **הטיפול בנוער מתבגר נפגע סמים**. בתוך מ' חובב (עורך) **טיפול ושיקום של נפגעי סמים בישראל** (עמ' 149-161). תל אביב: צ'ריקובר.
E362.2938 טפו.וש תשס"ב (525076)

קרול, מ. ק. (2005). **הטיפול בהתמכרות לקוקאין: גישה קוגניטיבית-התנהגותית**. ירושלים: הרשות למלחמה בסמים.
362.293 קרו.טפ תשס"ה (1068673)

רונאל נ. (עורך), (2012), **חולף עם הרוח – טיפול לפי תכנית 12 הצעדים**. רמת-גן: הוצאת אוניברסיטת בר אילן.
E362.293 חול.עם תשע"ב (1225229)

רונאל, נ' (2002). תכנית 12 הצעדים: יישומה באנ-איי ובמפגש הטיפולי. בתוך מ' חובב (עורך), *טיפול ושיקום של נפגעי סמים בישראל* (עמ' 259-272). תל אביב: צ'ריקובר.
E362.2938 טפ.ו.ש תשס"ב (525076)

רונאל, נ', וליבמן, ג' (2001). השינוי בהשקפת העולם אצל חברות או-איי בישראל במהלך ההחלמה. *חברה ורווחה*, כ"א(3), 327-352.
כתב עת באולם 4 וגם אלקטרוני (114070)

רונאל, נ', חן, ג', תימור, א' ואלישע, א' (2011). רטורנו – קהילה טיפולית יהודית לטיפול בהתמכרויות. רמת גן: הוצאת אוניברסיטת בר-אילן.
שמור לפי רטוקה (1209521)

רושקה, פ. (2008). הטיפול התרופתי באלכוהוליזם. בתוך: ח. מהל, מ. חובב, מ. גולן (עורכים), *התמכרויות, אלימות ועבירות מין*, (עמ' 25-35). י-ם: כרמל.
שמור לפי התמ.אל (1160896)

שהם, ש., ואדד מ. (2005). *ריק ללא שובע*. תל אביב: בבל.
שמור לפי שהם.רי (1068080)

שם טוב, ד', לויט, ש', מהל, ח', מרגוליס, א', לוי, א' ולבנטל, א' (2008). "להזריק נקי" – הניסיון הישראלי להחלפת מזרקים ולמיעת הפצת מחלות זיהומיות. בתוך ח' מהל, מ' חובב ומ' גולן (עורכים), *התמכרויות, אלימות ועבירות מין: טיפול לאור החוק* (עמ' 68-78). ירושלים: כרמל.
שמור לפי התמ.אל (1160896)

Albee, G.W., and Gullotta, T.P. (1997)(eds.). *Primary Prevention Works*. Thousand Oaks, CA: Sage.
616.8905 PRI 1997 (570154)

Best, D. (2010). Mapping routes to recovery: The role of recovery groups and communities. In R. Yates & M.S. Malloch (Eds.), *Tackling addiction: Pathways to recovery* (32-43). London: Jessica Kingsley Publishers
אלקטרוני (2359962)

Best, D. (2012). *Addiction recovery: A movement for social change and personal growth in the UK*. Brighton: Pavilion.
שמור לפי BES (2362618)

De Leon, G. (2010). The therapeutic community: A recovery-oriented treatment pathways and the emergence of a recovery-oriented integrated system. In R. Yates & M.S. Malloch (eds.), *Tackling addiction: Pathways to recovery* (70-83). London: Jessica Kingsley Publishers
אלקטרוני (2359962)

Gavriel-Fried, B., & Ajzenstadt, M. (2011). Pathological women gamblers: Gender related aspects of control. *Sex Roles*, 66, 128-142.
כתב עת אלקטרוני (135759)

Griffiths, M. D., & Larkin, M. (2004). Conceptualizing addiction: The case for a "Complex systems" account. *Addiction Research & Theory*, 12, 99-102.
כתב עת וגם אלקטרוני (221138)

Orford, J. (2008). Asking the right questions in the right way: The need for a shift in research on psychological treatments for addiction. *Addiction*, 103 (6), 875-885.
כתב עת אלקטרוני (313386)

Parks, K. A., & Kennedy, C. L. (2004). Club drugs: Reasons for and consequences of use. *Journal of Psychoactive Drugs*, 36,3, 295-302.

(1161329) כתב עת אלקטרוני

Rhodes, T. (2009). Risk environments and drug harms: A social science for harm reduction approach. *International Journal of Drug Policy*, 20(3), 193-201.

(581939) כתב עת אלקטרוני

Thom, B. (2010), Women in recovery. In R. Yates & M.S. Malloch (eds.), *Tackling addiction: Pathways to recovery* (52-69). London: Jessica Kingsley Publishers.

(2359962) אלקטרוני

Van Wormer, K., & Davis, R.D. (2003). *Addiction Treatment: A Strengths Perspective*. Pacific Grove, CA : Brooks/Cole—Thomson.

(585638) VAN-WOR שמור לפי

Wahab, S. (2005). Motivational interviewing and social work practice. *Journal of Social Work*, 5, 5-60.

(1215164) כתב עת אלקטרוני

White, W. L. (2009). The mobilization of community resources to support long-term addiction recovery. *Journal of Substance Abuse Treatment*, 36 146–158.

(581938) כתב עת אלקטרוני

Winters, K. C., & Kaminer, K. (2008). Screening and Assessing Adolescent Substance Use Disorders in Clinical Populations. *J. Am. Acad. Child Adolesc. Psychiatry*, 47, 740-744.

(1223358) כתב עת אלקטרוני

Yates, R. & Malloch, M.S. (eds.)(2010), *Tackling addiction: Pathways to recovery*. London: Jessica Kingsley Publishers.

(2359962) אלקטרוני

Young, K. (2009). Understanding online gaming addiction and treatment issues for adolescents. *The American Journal of Family Therapy*, 37, 355-372.

(119189) כתב עת אלקטרוני